

XI. Non ergo fiant fornicationes. « Templum Dei estis, » et Spiritus Dei habitat in vobis¹. » Si quis templum Dei corruperit, corrumpet illum Deus. Licita sunt matrimonia, nihil amplius requiratis. Non enim grande onus impositum est. Virginibus major amor imposuit majus onus. Virgines quod licebat noluerunt, ut plus placerent ei cui se devoverunt. Ambierunt illam majorem pulchritudinem cordis sui. Quid jubes? Tanquam dicerent: Quid jubes? Ne adulteræ simus, hoc præcipis? Amando te, plus facimus quam jubes. « De virginibus, ait Apostolus, » præceptum Domini non habeo². » Ergo quare hoc faciunt? Consilium autem do. Illæ autem amantes, quibus terrenæ nuptiæ viluerunt, quæ terrenos amplexus non desideraverunt, usque adeo acceptaverunt præceptum, ut non recusarent consilium: ut plus placerent, plus se ornaverunt. Corporis enim hujus, id est, exterioris hominis ornamenta quanto magis appetuntur, tanto sunt interioris majora detrimenta: quanto autem minus appetuntur ornamenta exterioris hominis, tanto magis moribus pulchris homo interior adornatur. Unde dicit et Petrus: « Ornantes se in tortis crinibus³. » Cum enim dixisset: « Ornantes se; » quid aliud a carnalibus, quam visibilia ista ornamenta putarentur? Continuo tulit cogitationi quod cupiditas inquirebat. « Non, inquit, in tortis crinibus, neque auro, vel margaritis, vel veste pretiosa⁴; sed ille absconditus cordis homo, qui est ante Deum dives⁵. » Neque enim Deus divitias daret exteriori homini, et inopem relinqueret interiorem: dedit invisibili divitias invisibiles, et invisibilem ornavit invisibiliter.

XII. His ornamentis studentes Dei puellæ, sanctæ virgines, nec quod licebat appetierunt, nec quod cogeban-

¹ 1 Cor. III, 16, 17. — ² Id. VII, 1, et Florus ibid. — ³ 1 Petr. III, 3. — ⁴ 1 Tim. II, 9. — ⁵ 1 Petr. III, 4.

tur consenserunt. Multæ enim etiam parentum suorum contrarios conatus igne superni amoris superaverunt. Iratus est pater, ploravit mater: non curavit illa, cui ante oculos versabatur speciosus forma præ filiis hominum¹. Ei quippe se ornari desideravit, ut tota ejus curam gereret. « Quia quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo viro placeat: quæ autem innupta est, » cogitat quæ sunt Dei, quomodo placeat Deo². » Videte quid sit amare. Non dixit: Cogitat ne damnetur a Deo. Adhuc enim iste timor ille servilis est, custos quidem malorum, ut abstineant se a malis, et abstinendo digni sint ad se admittere charitatem. Sed illæ non cogitant quemadmodum non puniantur a Deo, sed quomodo placeant Deo, pulchritudine interiore, decore occulti hominis, decore cordis, ubi illius oculis nudæ sunt: nudæ intus, non foris; integræ et intus et foris. Vel virgines doceant conjugatos et conjugatas, non ire in adulterium. Illæ faciunt plus quam licet, illi non faciunt quod non licet.

SERMO CLXII³.

De verbis Apostoli, 1. Cor. VI. *Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat.*

I. QUÆSTIO de Epistola Corinthiorum beati Pauli

¹ Psal. XLIV, 3. — ² 1 Cor. VI, 34. — ³ Alias fragmentum 3. — Fragmentum, in Eugipii collectione repertum, et citatum a Floro ad 1 Cor. VI.

apostoli, ubi dicit : « Omne peccatum quodcumque fe-
 » cerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in
 » corpus proprium peccat : » nescio si possit ad liqui-
 dum dissolvi, quamvis possit, donante Domino, aliquid
 inde probabiliter dici : ita enim profunda est. Nam cum
 superius in eadem Epistola Apostolus diceret : « Nolite
 » errare : neque fornicatores, neque idolis servientes, ne-
 » que adulteri, neque molles, neque masculorum concu-
 » bitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque
 » maledici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt. » Et
 paulo post : « Nescitis, ait, quoniam corpora vestra mem-
 » bra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam
 » membra meretricis? Absit. An nescitis, quia qui adhæ-
 » ret meretrici, unum corpus est? Erunt enim, inquit,
 » duo in carne una. Qui autem adhæret Domino, unus
 » spiritus est. Fugite fornicationem. » Atque ibi sub-
 junxit : « Omne peccatum quodcumque fecerit homo, ex-
 » tra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus pro-
 » prium peccat. An nescitis quia corpus vestrum, templum
 » in vobis Spiritus sancti est, quem habetis a Deo, et non
 » estis vestri? Empti enim estis pretio magno : glorificate
 » et portate Deum in corpore vestro¹. » Cum ergo multa
 et horrenda in hoc capitulo prius enumerasset hominum
 peccata, quibus non dabitur regnum Dei; quæ tamen
 nonnisi per corpus perpetrari ab hominibus possunt;
 quod corpus utique jam fidelium, templum esse dicit Spi-
 ritus sancti, quem habemus a Deo; ipsaque membra cor-
 poris nostri, membra esse asseverat Christi; de quibus
 arguendo et quodam modo interrogando, ait : « Tollens
 » ergo membra Christi, faciam membra meretricis? » res-
 ponderitque sibi : « Absit. » Subjungat adhuc et dicat :
 « Nescitis quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus

¹ 1 Cor. vi, 9, 10, et 15-20.

» est. Erunt enim, inquit, duo in carne una : qui autem
 » adhæret Domino, unus spiritus est, » et concludat : « Fu-
 » gite fornicationem. » Sequitur tamen ipse, et dicit :
 « Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra cor-
 » pus est; qui autem fornicatur, in corpus proprium pec-
 » cat; » quasi vero illa quæ dinumeravit peccata, dicens :
 « Nolite errare, neque fornicatores, neque idolis servien-
 » tes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum
 » concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi,
 » neque maledici, neque rapaces, regnum Dei posside-
 » bunt : » ista omnia facinora et flagitia, numquid non-
 nisi¹ per corpus fieri aut exerceri possunt? Quis hoc sani
 capitis homo negaverit? Totum quippe istum locum Apos-
 tolus, propter ipsum corpus jam emptum pretio magno²,
 id est, Christi sanguine pretioso, templum Spiritus sancti
 factum a Domino, ne talibus flagitiis pollueretur, sed po-
 tius inviolatum tanquam Dei habitaculum servaretur,
 agebat et defendebat. Quare ergo subjungere voluit hoc,
 unde difficilis quæstio nasceretur; id est, ut diceret :
 « Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra cor-
 » pus est; qui autem fornicatur, in corpus suum pec-
 » cat? » Cum sive ipsa fornicatio, sive alia hujusmodi,
 quæ nonnisi per corpus fiunt peccata turpitudini et for-
 nicationi simillima, nonnisi per ipsum corpus gerantur
 atque exercentur? Quid enim? poterit—ne esse quispiam
 (ut cætera superius memorata taceam,) fur? vel ebriosus,
 vel maledicus, vel rapax, extra operationem corporis hu-
 jus? Quamvis nec ipsa idololatria, neque ipsa avaritia, præ-
 ter servitium corporis hujus poterit ad usum fructumque
 suum pervenire. Quid est ergo : « Omne peccatum quod-
 » cumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem for-

¹ Forte delendum est non et scribere. Numquid nisi per, etc.—² Florus ad
 1 Cor. vi.

» nicatur, in corpus proprium peccat? » Primum, quia in corpore isto homo constitutus, quidquid solo tantum animo poterit inique concupiscere, dici non potest extra corpus hoc hominem facere, cum constet eum carnali sensu et carnali prudentia hoc agere, isto adhuc circumseptum corpore. Nam et quod in Psalmo scriptum est: « Dixit impius in corde suo: Non est Deus¹: » idem beatus Paulus apostolus non potuit utique separare a corporali opere, illo loco ubi ait: « Omnes astabimus ante » tribunal Christi, ut recipiat unusquisque secundum ea » quæ per corpus gessit, sive bonum, sive malum². » Quia videlicet non nisi in corpore constitutus impius potuit dicere: « Non est Deus. » Ut taceam quod in alia Epistola ipse Doctor gentium dicit: « Manifesta autem » sunt opera carnis: » et exequitur: « Quæ sunt fornicationes, immunditiæ, luxuriæ, veneficia, inimicitiae, » contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, hæreses, invidiæ, ebrietates, et his similia, quæ » prædico vobis, sicut prædixi, quia qui talia agunt, » regnum Dei non possidebunt³. » Numquid enim non videtur nobis extra corpus fieri cætera illa quæ ibi interposuit, æmulationes, animositates, dissensiones, invidias, hæreses? et tamen operibus carnis ista tribuit Doctor gentium in fide et veritate. Quid est ergo: « Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est? » et unum tantummodo fornicationis peccatum nominans, ait: « Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat? »

II. Apparet igitur cuivis tardo et obtunso, quam sit ista quæstio difficilis: quam Dominus piæ intentioni nostræ, si aliquantulum dignatus fuerit diluescere atque revelare, poterimus aliquid rationabiliter dicere. Videtur enim beatus Apostolus, in quo loquebatur Christus, aut exaggerare voluisse fornicationis malum super cætera om-

¹ Psal. XIII, 1. — ² 2 Cor. v, 10. — ³ Galat. v, 19-21.

nia peccata, quæ etsi per corpus committantur; non tamen animum humanum concupiscentiæ carnali ita efficiunt obstrictum et obnoxium, quemadmodum in solo opere fornicationis corporalis, commisceri facit animum vis ingens libidinis cum ipso corpore, et unum cum ipso quodam modo agglutinari et devinctum esse; in tantum ut nihil aliud ipso momento et experimento hujus tam magni flagitii cogitare homini liceat, aut intendere, nisi quod sibimet addicit mentem, quam captivam subdit ipsa submersio, et quodam modo absorbitio libidinis et concupiscentiæ carnalis; ut hoc esse videatur quod dictum est: « Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat: » quia tunc fit proprie et familiariter servum corporis cor hominis fornicantis, in tempore maxime ipsius nequissimæ operationis: in tantum ut ipse Apostolus inculcatus volens commendare cavendum hominibus hoc malum, dixerit: « Tollens ergo membra Christi, faciam » membra meretricis? » Et execrans atque detestans responderit: « Absit. An nescitis, inquit, quoniam qui adhæret meretrici unum corpus est? Erunt enim, inquit, » duo in carne una. » Numquid hoc posset dici de aliis atque aliis quibuscumque facinoribus hominum? Liberum est enim animo humano in aliis quibusque sceleribus, et unum aliquid eorum operari, et eo ipso tempore alibi cogitatione distendi: quod in fornicationis ipso opere atque tempore non licet animo, ad aliud aliquid cogitandum liberum esse. Sic enim totus homo absorbetur ab ipso et in ipso corpore, ut jam dici non possit ipse animus suus esse; sed simul totus homo dici possit quod caro sit, et spiritus vadens et non revertens¹. Si ergo possumus intelligere, quia « Omne peccatum quodcumque fecerit homo, » extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus pro-

¹ Psal. LXXVII, 39.

» prium peccat : » ut videatur, ut dixi, Apostolus in tantum exaggerare voluisse fornicationis malum, ut in comparatione hujus fornicationis, cætera extra corpus habenda esse duxerit quæcumque peccata; solo hoc tantummodo fornicationis malo in corpus proprium peccari dixerit, quia majore libidinis ardore, quo superior nullus est, voluptas ipsius corporis tenet servum, efficitque captivum.

III. Hæc dicta sint de speciali fornicatione hujus corporis. Verum quia non solum fornicatio in sacris litteris specialiter, sed etiam generaliter arguitur et nominatur; conemur, Deo adjuvante, et hinc aliquid probabiliter dicere. Generalis igitur fornicatio aperte manifestatur in Psalmo, ubi dicitur : « Quoniam ecce qui longe se faciunt a te, peribunt; perdidisti omnem qui fornicatur abs te. » Ubi subsequenter, qualiter ista generalis fornicatio evadi et effugi possit, adjunxit dicens : « Mihi autem adhærere Deo bonum est ¹. » Ut exinde facile advertamus illam esse generalem fornicationem animæ humanæ, qua non adhærens quisque Deo, adhæret mundo. Unde beatus apostolus Joannes dicit : « Si quis dilexerit mundum, dilectio Patris non est in eo ². » Et apostolus Jacobus dicit : « Adulteri, nescitis quia amicitia hujus mundi inimica est Deo ³? » Breviter ergo definitum est, non posse habere dilectionem Dei, qui habuerit dilectionem mundi; et inimicum esse Dei, qui amicus esse voluerit mundi. Ad hoc etiam pertinet quod Dominus in Evangelio dicit : « Nemo potest duobus dominis servire; aut enim unum odio habebit, et alterum diliget; aut unum patietur, et alterum contemnet. » Et concludit : « Non potestis Deo servire et mammonæ ⁴. »

¹ Psal. lxxii, 27, 28. — ² 1 Joan. ii, 15. — ³ Jacob. iv, 4. — ⁴ Matth. vi, 24.

Ista est ergo generalis, ut dictum est, animæ fornicatio, omnia omnino in se continens, qua non adhæretur Deo, dum adhæretur mundo : ut sic etiam intelligere valeamus, secundum istam generalem fornicationem, quod ait Apostolus : « Omne peccatum quodcumque fecerit » homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat. » Quia si non fornicetur anima humana, adhærendo Deo, nec adhærendo mundo, quæcumque alia peccata, a concupiscentia carnali prorsus aliena potuerit pro ipsa fragilitate mortalitatis, vel ignorando, vel negligendo, vel obliviscendo, vel non intelligendo homo incurrere, hoc sit quod dictum est : « Omne » peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est; » quia nullum hic corporalis vel temporalis concupiscentiæ peccatum poterit reperiri; unde merito extra corpus esse quodlibet tale peccatum, dici videtur. Quod si adhærens mundo mundanus homo, longe se facit a Deo, fornicando ab ipso Deo, in corpus proprium peccat : quia corporali concupiscentia in quæque temporalia et carnalia, carnali sensu et prudentia humanus animus trahitur atque distrahitur, creaturæ serviens potius quam Creatori, qui est benedictus in sæcula.

IV. Sic ergo, quantum mihi videtur, salva fide, intelligi potest utriusque fornicationis malum, tam specialis, quam universalis, in hoc uno capitulo tanti et tam magni doctoris, ubi ait : « Omne peccatum quodcumque » fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, » in corpus proprium peccat : » ut aut exaggeratio facta sit ab Apostolo hujus specialis fornicationis, qua in corpus proprium peccari recte intelligitur; quia nusquam sic totus homo corporis ipsius voluptati addicitur et ineffabiliter vel inevitabiliter affigitur, ut in comparatione hujus tanti mali, cætera peccata extra corpus esse videan-

tur, etiamsi per corpus exercentur. Quemadmodum solius fornicationis vis quædam imperiosæ libidinis conditioni suæ subdit, propriumque ipsius corporis mancipium pessimum facit, tempore maxime ipsius immundissimæ operationis, ut aliud quid præter quod agit in ipso corpore, non sit liberum humanæ menti vel cogitare, vel intendere. Si autem etiam generalem significare voluit Apostolus fornicationem, propter quam dixisse videatur: « Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat: » sic accipiendum est et intelligendum, ut quisque dum non adhæret Deo, quia adhæret mundo, omnia temporalia diligens et concupiscens, merito in corpus proprium peccare dicatur, id est, universæ concupiscentiæ carnali deditus et subditus factus, tanquam totus creaturæ servus ab ipso Creatore alienus, per illam initium omnis peccati superbiam, cujus superbiæ initium est, ut scriptum est, apostatare a Deo¹. A quo generali fornicationis malo quisque alienus, quodcumque aliud peccatum potuerit ut homo corruptibilis adhuc et mortalis incurrere, hoc intelligatur extra corpus esse; id est, extra corporeæ et temporalis omnis concupiscentiæ malum, alienum esse, extra corpus, ut sæpe dictum est, esse. Tantummodo enim carnalis et generalis concupiscentiæ malo per omnia fornicatur anima a Deo, tanquam corporalibus et temporalibus desideriis et delectationibus illigata et devincta, in corpus proprium peccat, cujus universaliter concupiscentiæ serviens, incurvatur mundo, et alienatur a Deo: quod est, ut dictum est, initium superbiæ hominis, apostatare a Deo. Propter quod generalis fornicationis cavendum malum, beatus Joannes admonet, dicens: « Nolite diligere mundum, neque ea

¹ Eccli. x. 13.

» quæ sunt in mundo; quoniam quæ in mundo sunt, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et ambitio sæculi, quæ non est ex Patre, sed ex mundo. » Et mundus transit, et concupiscentia ejus. Qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in æternum, sicut ille manet in æternum¹. » Ista ergo dilectio mundi, quæ universalem in se concupiscentiam continet mundi, generalis est fornicatio, qua peccatur in corpus proprium; eo quod omnibus corporalibus et visibilibus et temporalibus desideriis et voluptatibus humanus indesinenter servit animus, ab ipso Creatore universorum desolatus atque derelictus.

SERMO CLXIII².

De verbis Apostoli, Galat. v. « Spiritu ambulate, et concupiscentias carnis ne perfeceritis.

I. Si consideremus, fratres, ante gratiam Domini quid fuerimus, et per gratiam Domini quid esse cœperimus; profecto invenimus, quia sicut homines in melius commutantur, ita etiam terrarum loca quæ prius contra Dei gratiam fuerunt, nunc Dei gratiæ dedicantur. « Nos » enim, sicut dicit Apostolus, templum Dei vivi sumus, » propter quod dicit Deus: Inhabitabo in illis, et deambulabo³. » Quæ autem hic simulacra fuerunt, figi noverant, ambulare non noverant. Deambulat autem in nobis præsentia majestatis, si latitudinem invenerit cha-

¹ Joan. 11, 15-17. — ² Alias III, de verbis Apostoli. — Habitus in basilica Honoriana VIII. Kal. Octobris. — ³ 2 Cor. VI, 16.